

**BULGARİSTAN'DAKİ TÜRK KÜLTÜRÜ IŞIĞI:
NURTEN REMZİ****TURKISH CULTURE LIGHT IN BULGARIA:
NURTEN REMZİ***İpek YILDIZ**

*“Dalgıç misali
Hayat denizinde yüzdüm.
Dibine dalınca
Nefesim yetmez diye korkmadan.”
(N. Remzi)*

Özet:

Bulgaristan Türklerinin edebî ve kültürel faaliyetleri 1989 yılından sonra daha da canlılık kazanmıştır. 1964 yılında Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda yer alan ve Bulgarca “Şumen” olarak telaffuz edilen Şumnu şehrinde dünyaya gelen Nurten Remzi, Bulgaristan'daki Türk kültürünün yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması için emek harcayan bir isimdir.

Bu çalışmada, Nurten Remzi'nin hayatıyla ilgili kısa bir bilgiden sonra kültür, sanat, eğitim, folklor, edebiyat alanındaki faaliyetlerinden bahsedilmiştir. Küçük yaşlarda şiir denemelerine başlayan ve edebiyatla iç içe olan Nurten Remzi'nin *Kavgamı Seviyorum* isimli ilk şiir kitabı ve bu kitapta şairin hayat felsefesini yansıtan şiirlerinden örnekler verilmiştir. Ayrıca Remzi'nin diğer kitap çalışmalarına da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bulgaristan Türkleri, Nurten Remzi, *Kavgamı Seviyorum* (şiir kitabı), Şumnu Kültür Evi.

Abstract:

Bulgarian Turks' literary and cultural activities have added more vitality since 1989. Nurten Remzi, opening her eyes to the world in “Şumnu” city which is located in the northeast of Bulgaria and pronounced as “Şumen” in Bulgarian, is an important name efforting to keep alive the culture of Turkey in Bulgaria and transferring it to new generations.

In this study, it is mentioned about culture, art, education, folklore and literary after short information about Nurten Remzi's life. She started to her poem experiments at an early age and examples from her poems reflecting her life philosophy are given in Nurten

* Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü – Sivas
ipekyildiz85@hotmail.com

Remzi's first poetry book named *Kavgamı Seviyorum*. In addition, it has been touched on Remzi's other book studies.

Key words: Bulgarian Turks, Nurten Remzi, *Kavgamı Seviyorum* (poetry book), Şumnu Culture House.

Giriş:

1877-78 Osmanlı-Rus savaşına kadar Bulgaristan nüfusunun yarısını Türkler oluşturmaktaydı. Fakat Türkler, savaşta verdiği ağır kayıplarla ve kalan nüfusun çoğunluğunun Anadolu'ya göç etmesi nedeniyle Bulgaristan'da azınlık olmaya başladılar. Bu süreçten sonra da baskı altında kalan Türklerin Türkiye'ye göç etmesi devam etmiştir. Göç eden nüfusun içerisinde aydınlar, liderler, okumuş kesimin çoğunluğu oluşturması Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sesini duyurmalarını çok daha zorlaştırmıştır. Birtakım engellerle karşılaşan Türkler ana dilinden, kültüründen uzaklaştırılıp Bulgarlaştırılmaya çalışılmıştır.

Bulgaristan devletinin kurulmasının ardından azınlık durumuna düşen Türklerin edebiyatı ve kültürel etkinliklerinin gelişmesi yavaşlamıştır. Kimi aydınlar, gittikleri yerlerde eser verirken kimileri ise Türkçe yasağının olduğu dönemlerde yazdıklarını yayımlayamamıştır. Ancak 1989 yılında yaşanan rejim değişikliğiyle "*Bulgaristan hükümeti bu ülkede yaşayan Türk azınlığın Türkçe isimlerini alabilmelerini, ibadetlerini yapabilmelerini ve Türkçe konuşabilmelerini serbest bırakmıştır. (...) Türkçe konuşmak, Türkçe yayın yapmak, gazete ve dergi çıkarmak serbestleştirilmiştir*"¹.

Son dönemlerde Bulgaristan Türklerinin kültürünü yaşatmak ve sosyal hayatını canlandırmak için çabalayan bir isim dikkati çekmektedir. Bulgaristan'da yaşayan Türklerin kültür, sanat, eğitim, folklor, edebiyat... çalışmalarında canla başla yer alan bu önemli kişi aynı zamanda şairlik yönü olan, Şumnu Kültür Evi Başkanı *Nurten Remzi*'dir.

Deliorman'ın yetiştirdiği bir isim olan ve aynı zamanda Deliorman şairleri arasında yer alan Nurten Remzi'nin hayatı ve çalışmaları, orada yaşayan Türklere kültürlerini tanımada ışık tutacak niteliktedir. Bu nedenle Nurten Remzi'nin hayatı, faaliyetleri, kitapları ve çalışmaları bu başlıklar altında kısaca değerlendirilmiştir.

¹ Ömer Turan, "Bulgaristan Türkleri", *Hikmet Dergisi*, S. 11, Mayıs 2008. s. 84.

Fotoğraf 1: Nurten Remzi, 3-6 Aralık 2009 tarihleri arasında Fethiye’de düzenlenen II. Uluslararası Türk Kültürü Kurultayı’nda konuşmasını yaparken. (Foto: İpek YILDIZ, 2009)

1. Hayatı

Nurten Remzi, bir şiirinde “*Kerem sahibi, onur timsali / Gidenlerde bitmeyen özlem/Şeref kaynağı tarihi... / Sönmeyen bir sevgi ateşi... / Boş gelen, dolu gider senden.*” diye övgüyle bahsettiği memleketi Şumnu’da, 8 Haziran 1964 tarihinde dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaokulu burada okuyan Remzi, Köstendil’de İktisat Lisesi Muhasebe Bölümünü bitirmiştir. Daha sonra Şumnu’da Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Zorunlu göç nedeniyle 1989’da İsveç’e gitmiştir. Bazı nedenlerden dolayı memleketinden uzak olmak zorunda kalsa da doğduğu topraklara olan bağlılığı hiç azalmamış ve sonunda hasretini çektiği Şumnu’ya geri dönüp çalışmalarına devam etmiştir. *Memleketim* şiirinde bu duygularını “*Hep gittim. Yine döndüm / İster ısıt, istersen kov / Cennetim, memleketim, / Ebedi kal nefesimde son.*” dizeleriyle ifade etmiştir.

Nurten Remzi, Şumnu Üniversitesi Türk Filolojisi ve Spor bölümünü aynı anda okumuştur. 1999-2002 yılları arasında Türkiye’de özel

okullarda öğretmenlik, danışmanlık gibi görevlerde bulunmuştur. 2002 yılından sonra Şumnu’da çalışmalarına devam eden Nurten Remzi, Bulgaristan’da yaşayan Türklerin sosyal ve kültürel faaliyetlerle bir arada olması için çok büyük emek harcamaktadır. Ayrıca *Şumnu Kültür Evi*’nin başkanlığını yaparak Türk çocuklarının kendilerini, dillerini geliştirmesi ve kültürlerini yaşatması için çok değişik faaliyetlerin düzenlenmesini sağlamaktadır.

2. Faaliyetleri

Nurten Remzi, Bulgaristan’da yaşayan Türklerin gerçek tarihini çok iyi bilmediklerini, bu nedenle kimliklerini unutmamaları için çeşitli çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Osmanlı devletinin Bulgaristan topraklarından çekilmesiyle azınlık durumuna düşen Türkler, Bulgar kültürünün etkisi altına girmek gibi bir tehlikeyle karşılaşmışlardır. Eğitim kurumlarının azlığı, tarihi bilgi verecek ve Türk kültürünü yayacak uzmanların yetersizliği gibi durumlar, Türkler üzerinde oradaki kültürün yerleşmesine neden olmaktadır. Nurten Remzi de çalışmalarıyla, müdürlüğünü yaptığı dernekle, yayımladığı dergi ve kitaplarla bir yol açmaya çalışmıştır. Ayrıca kendisinden sonra bu tür faaliyetlere önderlik edecek gençlere de rehberlik etmektedir. Kurduğu araştırma ekibiyle Bulgaristan’daki Türk kültürü ve folkloruna ait bilinmeyen, gözden kaçırılan değerleri gün ışığına çıkarmaktadır.

Nurten Remzi, "Ağaç yaş iken eğilir." atasözünden yola çıkarak Türk kültürünün çocukluktan başlanarak nakış nakış işlenmesi gereken bir yapı olduğu inancıyla Bulgaristan'daki Türk çocuklarının eğitim ve kültür faaliyetleriyle ilgili her türlü etkinlikte öncülük yapmaktadır. *Şumnu Türk Kültür Evi* bünyesinde bu konu hakkında çok çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların en önemlilerinden birisi *Şumnu Türk Kültür Evi* yayını olan *Mozaik*** isimli dergidir. 2007 yılının kasım ayında yayın hayatına başlayan derginin bugüne kadar 29 sayısı çıkmıştır. 29. sayısını mart ayında çıkaran dergi her ay bir sayı olarak yayımlanmaktadır.

Resim 1: Mozaik dergisinin 22. sayısı.

Nurten Remzi; çocukların, gençlerin kültür, sanat ve eğitimi için hazırlanan derginin yazı ve yayın müdürlüğünü sürdürmektedir. Renkli basımıyla ilgi çeken ve çok zengin bir içeriğe sahip olan dergide yapılan etkinliklerin haberleri; edebiyat, müzik, tarih, gelenek, sanat, folklorla ilgili çalışmalar; çocuklar için eğitici-öğretici bilgiler, eğlenceli ve renkli bir sunumla işlenir. Derginin bünyesinde *Edebiyat Kulübü*, *Folklor Ekibi*, *El Sanatları Kulübü*, *Kız Saz Orkestrası*, *Kız Davul Orkestrası* kurulmuş olup *Karagöz-Gölge Tiyatrosu* etkinlikleri de düzenlenmektedir. Nurten Remzi, *Mozaik* dergisini yayımlamadaki amacını ilk sayıda şöyle ifade etmektedir. "Mozaik, tam bir mozaiktir. Bizden farklı olanları küçümsemeden, kırmadan, ezmeden, geçmiş ve çağdaş varlığımızı, soy ve menşemizi öğrenmek, kendimizi, kişiliğimizi, benliğimizi, namusumuzu, adımızı, şerefimizi korumak amaçlarımızdır"².

Yardımsaver kişilerin bağışlarıyla ayakta duran *Mozaik* dergisinin dili Türkçedir. Derginin yayın dilinin yalnızca Türkçe olması dikkat çekmiştir. Bu konuyla ilgili sorulara Remzi, "Ninemın Türkçe masalı, annemin Türkçe ninnileriyle büyüdüm" diyerek cevap vermektedir. Bu tutum, Nurten Remzi'nin Türkçeye ve Türk kültürüne verdiği değeri bir kez daha göstermektedir.

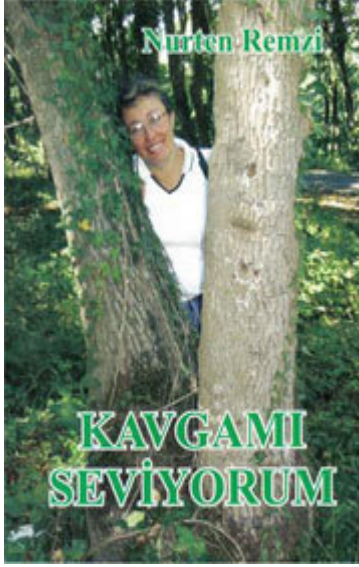
Nurten Remzi, katıldığı faaliyetlerde Bulgaristan Türklerini en iyi şekilde temsil etmeye çalışmaktadır. Pek çok yabancı ülkede düzenlenen seminer, konferans, panel, festival gibi çeşitli toplantılarda yer alarak Bulgaristan'da

** Nurten Remzi konusunda dikkatimi çeken ve bu çalışma için arşivinden yararlanmama izin veren hocam Prof. Dr. Necati DEMİR'e teşekkür ediyorum.

² <http://www.mozaikdergisi.com/links/hakkimizda/hakkimizda.html> (E.T: 05.04.2010)

yaşayan Türklerin kültürel, sosyal ve ekonomik durumu, çektiği sıkıntıları, hayat şartları, ... gibi konular hakkında bilgi vermektedir. Hoşgörü ve dostluk çerçevesi içinde Rus, Ermeni, Tatar, Bulgar kulüpleriyle ortak çalışmalar yapmaktadır.

3. Kitapları-Çalışmaları

Resim 2: Nurten Remzi'nin yayımlanan ilk şiir kitabı: *Kavgamı Seviyorum*

Nurten Remzi'nin yayına hazırladığı çok sayıda kitabı vardır. Bunların içerisinde, ilk yayımlanan *Kavgamı Seviyorum* adlı şiir kitabıdır. Çok erken yaşlarda şiir yazmaya başlayan Nurten Remzi'nin Türkçe şiirlerden oluşan bu kitabı, 2007 yılında yayımlanmıştır. Remzi'nin bu ilk şiir kitabında, çocukluğundan beri yazdığı şiirleri bulunmaktadır.

Deliorman'da Suyun Gözü adlı türkü kitabında ise Deliorman bölgesinde söylenen Türkçe türküler ve bu türkülerin notaları bulunmaktadır. Ayrıca Deliorman'da faaliyet göstermiş olan ve şu anda hâlâ faaliyette bulunan folklor ekiplerinin iletişim bilgileri, genç ve tecrübeli sanatçılar hakkında bilgiler, solistlerle ilgili şiir, makale ve yazılar bulunmaktadır. Bu bilgilere ek olarak Bulgarca yazılmış kısa açıklamalar da yer almaktadır.

Nurten Remzi'nin İngilizceye çevrilmiş şiirleri de *İtiraf* adı altında kitaplaştırılmıştır. Bu kitabın basımı, 2010 yılı içerisinde gerçekleşecektir.

Nurten Remzi, son zamanlarda Şumnu türküleri ile ilgili bir kitap hazırlamaktadır. Uzun araştırmalar sonucunda derlediği türkülerin notalarını da ekleyeceği *Şumnu Türküleri* adlı kitabın en kısa zamanda türkü sevdalılarıyla buluşmasını diliyoruz.

Bu çalışmaların dışında Nurten Remzi'nin hazırladığı kitaplar ve bu kitapların içerikleri şöyledir; Bulgaristan ve Deliorman'dan derlenen manilerin yer aldığı *Mani Mani Deliorman* adlı mani kitabı, 1989 yılında yapılan büyük göçle ilgili hikâyelerin yer aldığı *Vapur Çıgıkları*, Bulgaristan'da yaşayan Türk çocuklarının ve gençlerin şiirlerini içeren *Genç Kalemler* adlı şiir kitabıdır.

2006 yılında, Tarsus'ta düzenlenen Türk Dünyası yazarlarının *Şelale Şiir Yarışması*nda Karacaoğlan ödülünü almıştır. Ayrıca *Deliorman Yazarlar Derneği*'ne üyedir. Şiire tutkun olan Remzi, bu zevki gençlere aşılacak için her türlü çalışmayı desteklemektedir. Şiire ilgisi olan gençleri tanınmış şairlerle buluşturma fırsatı sağlamıştır. Ayrıca ilk defa 2007 yılında düzenlenen ve her yıl düzenlenmesi planlanan *Şumnu Genç Kalemler Şiir Şöleni* ile gençler, kültür ve

sanat faaliyetlerinde kendini gösterme imkânı kazanmıştır. Katkıda bulunduğu her etkinliğin Türk diline ve Türk kültürüne hizmet edecek nitelikte olmasına dikkat eden Nurten Remzi, 24-26 Ekim 2008 tarihleri arasında düzenlenen 2. Şumnu Genç Kalemler Şiir Şöleni'nin sunuş konuşmasında duygularını şöyle dillendirmektedir: “Şiir şölenlerimiz arttıkça şair oranı da artacak. Şair oranı yükseldikçe şiirde de bir artış olacak. Bu artışlar ne demek? Usanmadan, yorulmadan, çaba, uğraşlarımızla Türkçemizi ve Türklüğümüzü korumak demek. (...) Şiirimiz, bizim sevincimizi, mutluluğumuzu, kahrımızı, coşumuzu, sevgimizi yansıtır. Bu nedenle kültürümüze sahip çıkmak istiyorsak, insanların bağrından çıkan eserleri yaşatalım”³.

Bir milletin dili, onu geçmişten geleceğe taşır. Kültürün unsurlarından olan dil; hem kültür taşıyıcısı hem de aktarıcısıdır. Dilin bu işlevi etkili bir şekilde kullanıldığı zaman millî bilince sahip nesiller yetiştirilebilir. 1989'da Bulgaristan'dan Türkiye'ye yaşanan büyük göçün ardından Türkçenin yaşatılması ve kaliteli Türkçe öğretiminin yapılması önemli bir sorun hâline gelmiştir. Eğitimcilerin, aydın kişilerin Türkiye'ye göç etmesiyle Bulgaristan'da kalan Türkler, kendi çabalarıyla diline sahip çıkmaya çalışmıştır. Nurten Remzi'nin edebiyata, Türkçeye, tarihe olan ilgisi onu sadece faaliyetlere katılmakla bırakmamış, yaşadıklarını kadın gözüyle mısralara döküp okurlarla paylaşmasını sağlamıştır. Bu yönüyle Bulgaristan'daki Türk kültürünü kadın duyarlılığıyla genç nesillere aktarmada önemli katkıları olmuştur.

Barış, özlem, hoşgörü, sevgi, doğa, hayat mücadelesi, memleket sevgisi, kardeşlik şiirlerinde işlediği konulardır. Nurten Remzi'nin *Kavgamı Seviyorum* adlı şiir kitabında çocuklara yönelik şiirler de bulunmaktadır. Şiir kitabını üç bölüme ayırabiliriz. *Kavgamı Seviyorum* şiirinin ve aynı başlığın yer aldığı ilk bölümde 36 şiir, lirik şiirlerin bulunduğu *Saçların* başlıklı bölümde 23 şiir vardır. Şair, çocuklar için yazdığı şiirlerini *Çiçek Bahçem* başlığı altında toplar. Bu kısımda da 8 şiir yer almaktadır. Çeşitli imge ve sembollerden yararlanılarak şiirler anlam bakımından daha da zenginleştirilmiştir. “*Türk demek, Türkçe demek*” diyen Nurten Remzi Türkçeyi özenli bir şekilde kullanmıştır. Şiirlerdeki anlam zenginliği ve temiz Türkçe, güzel bir üslupla harmanlanmıştır. Ayrıca şiirlerde “*Tanrı, türku, ışık, gönül, yakışmak, köprü*” gibi Rumeli ağzının özelliklerini yansıtan bazı kelimeler görmekteyiz.

Karamsarlık ve korku gibi olumsuz tutumlar, Nurten Remzi'nin kişiliğinde olmadığı için şiirlerinde de yer almaz. Açık yüreklilikle duygu ve düşüncelerini ifade etmekten çekinmeyen Remzi'nin bu cesaretini şu mısralarında rahatlıkla görebiliriz:

*Ben kavgamı seviyorum.
Yalana, haksızlığa baş kaldırıyorum.
Benliğimin, insanlığın uğruna.*

³ “Genç Kalemler Şumnu'da Herkesi Mest Etti”, *Mozaik Kültür Sanat Eğitimi Dergisi*, Şumnu Kültür Evi Yayını, S. 13, Kasım 2008, s. 9-10.

*Alçakça, çıkarlara hayır diyorum.
Adaleti, cömertliği seviyorum.
Açık konuşmayı, tartışmayı.
Emeğimi dağıtmaya ruhlarımız yücelirken.
İnsancıklara acıyorum,
Duygusuz, yalaka, dedikodu,
İkiyüzlü, açgözlü olanlara,
İlgisiz, amaçsız, baharsız kalanlara⁴*

Kavgamı Seviyorum şiiri, kitaba ismini veren ve şairin hayat felsefesini yansıtan en güzel şiirlerinden biridir. Şair, “Kavgamı Seviyorum” diyecek kadar cesaretli, aynı zamanda farklı görüş ve inançlara da saygılıdır. Bu hoşgörülü tutumunu *Mozaik* dergisinin 11. sayısına yazdığı sunuşta şöyle anlatır: “*Türklüğümüzü canlandırma fikri üzerinde çalışmalyız. Tabii, diğer farklı insan, düşünce, inanç ve kültüre saygı göstererek. Geçmiş, geçmişimizi bilerek, yeni oluşan haklarımızı bilerek, yeni fikirler üretme zamanıdır diye düşünüyorum*”⁵. Yeni ve sağlam fikirlerin iyi bir eğitimle, çalışmayla başarılacağını belirten Nurten Remzi; şiirlerinde zaman zaman haksızlığa, yanlışlığa başkaldırsa da içindeki umudu yansıtmayı ihmal etmez. Bunu yaptığı konuşmalarda, yazdığı şiirlerde açıkça görebiliriz. Örneğin; *Gücüm Var* adlı şiiri daha okumadan vermek istediği mesajı ve umut ışığını sezdirebilecek nitelikte bir şiirdir.

*Gücüm var
Yeni bir Dünya yaratacak
Herkesin aradığı, özlediği.
Sanat ruhlu bir Dünya.*

*Sulanmamış güller gibi
Boynu bükkük arkadaşların.
Damla damla su vermekle,
Gücüm var yaratacak.*

*Mutluluk ölümsüz...
Sevgi doyumsuz olacak...
Gücüm var,
Böyle bir Dünya yaratacak⁶*

Şair, şiirinde belirttiği gibi engellerin olmadığı huzur içerisinde yaşanabilecek bir dünya hayal eder ve bunu başarabileceğine emindir. Bu güce inanarak kendi payına düşeni yapan Nurten Remzi, umarız, en kısa zamanda emeğinin karşılığını görecektir.

⁴ Nurten Remzi, *Kavgamı Seviyorum*, Raster Yayınları, Şumnu 2007, s. 13.

⁵ *Mozaik Kültür Sanat Eğitimi Dergisi*, Şumnu Kültür Evi Yayını, S. 11, Şumnu Eylül 2008, s. 2.

⁶ Remzi, age., s. 29.

Sonuç:

Hayata dair inançlarını, duygu ve düşüncelerini mısralara döken Nurten Remzi; yalnızca bunları söylemekle kalmaz, hayata geçirmeye çalışır. Bulgaristan Türkleri ile Türkiye arasındaki kültürel bağları koparmamak için Türkiye'deki faaliyetleri yakından takip eder. Çeşitli Türk dernek ve kuruluşlarının desteğiyle ortak çalışmalar yapar. Bu sayede gençlerin yetişmesine katkı sağlarken aynı zamanda, *Şumnu Kültür Evi* bünyesinde kurulan ekiplerin faaliyetlerini de Türkiye'ye tanıtmış olur.

Bulgaristan Türklerinin kültürünü canlandırmak, geliştirmek ve tanıtmak adına çaba sarf eden bu kültür ışığına ve onun gibi gönüllü isimlere şükranlarımızı iletip çalışmalarında başarılar diliyoruz. Sağlıklı ve bereketli uzun bir ömür temennileriyle...